LINJA-AUTOLIITTO

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto
Eduskunta
Helsinki

Viite: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Linja-autoliiton lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2024

Pyydettynä lausuntona Linja-autoliitto lausuu seuraavaa.

Joukkoliikenteen rahoitus

Valtion talousarvioehdotuksessa joukkoliikenteen hankintojen suora rahoitus säilyy nimellisesti nykyisellä tasolla, mutta kokonaisrahoitus on pienentymässä 13 miljoonalla eurolla (ympäristöperusteinen rahoitus). Samaan aikaan yleisen kustannuskehityksen takia julkisten hankintayksiköiden ostovoima on heikentymässä nopeasti: Liikenne- ja viestintäviraston arvion mukaan esitetyllä määrärahatasolla linja-autoliikenteen sopeutustarve on valtion osalta 20–30 % nykyisestä tarjonnasta. Muutokset vaikuttavat suoraan valtion hankintoihin ja välillisesti kuntien joukkoliikennetarjontaan taikka kuntien kustannuksiin.

Linja-autoliikenteen tarjonnan supistamiseen vaikuttavat siirtomäärärahojen vähentyminen, kustannustason nousu, markkinaehtoisen liikenteen supistuminen sekä ilmastoperusteisen rahoituksen leikkaaminen. Traficomin arvio vuoden 2024 sopeutustoimista on 6 M€ ja vuonna 2025 10 M€, joista jälkimmäiseen kohdistuu myös jäljempänä tarkemmin arvioitu arvonlisäverokannan nosto 10 prosentista 14 prosenttiin. Käsityksemme mukaan momentin rahoitus sisältää kaikkien joukkoliikenteen hankintojen osalta arvonlisäveron, eikä momentti siten ole valtion kannalta veroneutraali.

Näiden lukujen perusteina on nykyisen palvelutason säilyttäminen, kun taas Liikenne12-suunnitelman kirjauksissa tavoite on ollut lisätä joukkoliikenteen tarjontaa rahoitustasoa nostamalla. Jos valtion rahoituksella ei voida turvata edes nykyistä palvelutasoa, on edessä joko nopeat sopeutustoimet taikka kuntien rahoitusosuuksien olennainen kasvu. Liitteessä on kuvattu tarkemmin valtion ja kuntien rahoitusosuuksien jakaumaa valtion järjestämässä joukkoliikenteessä (toisin sanoen kaupunkiseutujen itsensä järjestämän joukkoliikenteen ulkopuolisilla alueilla).

Joukkoliikenteen rahoitustilanne on siten vakava. Hallitusohjelmaan kirjatut julkisen henkilöliikenteen kehitystoimet eivät mitenkään ehdi korjaamaan ensi vuoden rahoitusongelmaa. Nopeat sopeutustoimet johtaisivat alueellisesti vahvasti eriytyvään palvelutasoon, koska säästöt kohdentuisivat päättyviin hankintasopimuksiin (siis sattumanvaraisesti hankintasopimuksien pituuksien perusteella) eikä linja-autoliikenteen

kysynnän mukaisesti. Samaan aikaan kuntien on joka tapauksessa turvattava koulukuljetukset, vaikka valtion rahoitukseen perustuvaa tarjontaa supistettaisiin. Rahoitustaso on kokonaisuudessaan olennaisesti Liikenne12-suunnitelman perusteiden ja rahoituslinjausten kanssa ristiriidassa.

Arvonlisäverotus

Valtion vuoden 2024 talousarvioon liittyvänä asiana joukkoliikenteen kysyntään ja julkisiin hankintoihin vaikuttaa myös hallitusohjelmaan kirjattu ja julkisen talouden kehyksien mukaan vuodesta 2025 alkava henkilökuljetuspalvelujen veroperustemuutos, jolla muun ohella henkilökuljetuspalvelujen arvonlisäverokanta nousisi 10 prosentista 14 prosenttiin. Korotuksella olisi merkittäviä vaikutuksia joukkoliikenteen kysyntään sekä joukkoliikenteen hankintoihin sekä valtion ja kuntien väliseen rahoitusjakoon.

Julkisen sektorin merkittävän rahoitusosuuden takia oletamme tässä vaiheessa verokertymän jäävän kokonaisuudessaan pieneksi, mutta verokannan nostolla olisi merkittäviä kustannusjakovaikutuksia ja kysyntää entisestään vähentäviä seurauksia joukkoliikenteen käyttäjille. Linja-autoliitto on selvittämässä tarkemmin eri toimijoiden veromuutosten vaikutuksia loppuvuoden aikana.

Mika Mäkilä
toimitusjohtaja

LIITE ELY-liikenteen hankintojen jakautuminen

LIITE

ELY-liikenteen hankintojen jakautuminen 2022

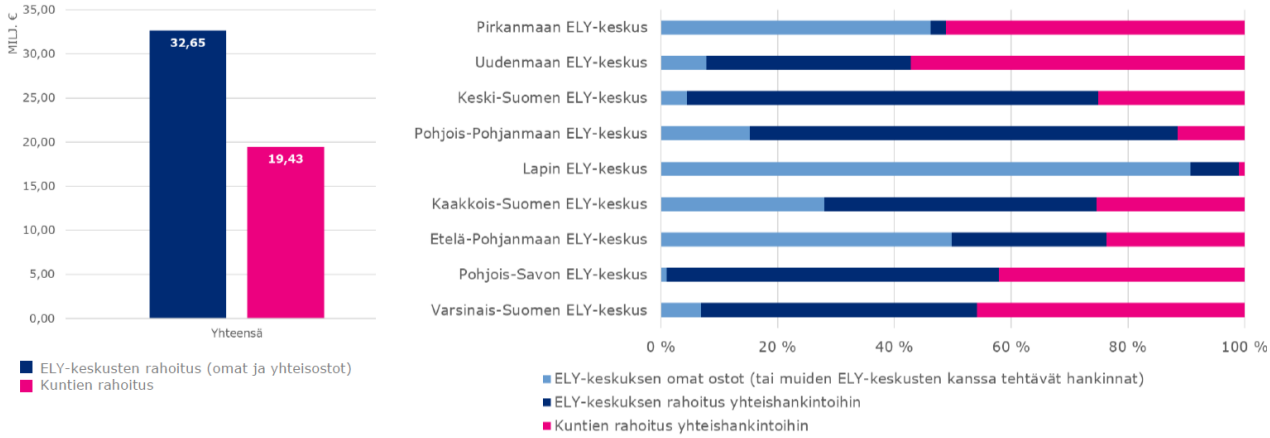

TRAFICOM 4